

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه در ایران

هادی باقری^{۱*}، موسی قوام صفت^۲ و غلامرضا حاصلی^۳

۱. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه صنعتی شاهرود

۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه صنعتی شاهرود

۳. کارشناس ارشد مدیریت صنعتی، دانشگاه صنعتی شاهرود

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۸/۲۷

چکیده

هدف: مهاجرت نخبگان و متخصصان ورزشی به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی، اثرات زیانباری بر فرآیندهای رشد و توسعه ورزش بر جای می‌گذارد. هدف پژوهش حاضر شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه ایران بود. **روش‌شناسی:** این پژوهش از نوع آمیخته بود که در دو مرحله کیفی و کمی انجام شد. در مرحله نخست، گردآوری داده‌ها از طریق ۸ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته (با ورزشکاران مهاجر یا در شرف مهاجرت) و نیز تحلیل محتوای اسناد، مدارک و ادبیات موجود، انجام شد؛ حاصل این مرحله، فهرستی از دلایل مهاجرت ورزشکاران مشتمل بر چهار دسته عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حرفه‌ای بود. در مرحله بعد، برای تعیین اهمیت و وزن هر یک از عوامل، پرسشنامه‌ای مبتنی بر روش تصمیم‌گیری چندمعیاره بهترین - بدترین طراحی و بین ۱۰ تن از ورزشکاران نخبه ملی توزیع شد؛ نمونه‌گیری در این مرحله به شیوه قضاوتی انجام شد.

یافته‌ها: تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که عوامل اقتصادی همچون «دسترسی به فرصت‌های شغلی بهتر» و «تفاوت وضعیت رفاهی کشور مبدأ و مقصد»، مهم‌ترین دلایل مهاجرت ورزشکاران بودند. عوامل حرفه‌ای مانند «دسترسی به امکانات و مربی» و «بی‌برنامگی فدراسیون‌ها» عوامل سیاسی مانند «ناکارآمدی نظام مدیریت کلان کشور» و «نفوذ گرایش‌های سیاسی در ورزش»؛ و عوامل اجتماعی مانند «جایگاه اجتماعی ورزشکاران» و «تمایل به زندگی مدرن» در رده‌های بعدی قرار داشتند.

نتیجه‌گیری: بخش عمده مشکلات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی اثرگذار بر تصمیم مهاجرت ورزشکاران، به سطح کلان مدیریتی مربوط می‌شود؛ اما در سطح میانی مدیران ورزشی می‌تواند با ایجاد لیگ‌های ساختاریافته، طرح‌ریزی و اجرای برنامه‌های توسعه سطوح پایه، فراهم‌سازی امکانات، جذب مربیان باتجربه داخلی و خارجی و به‌کارگیری ورزشکاران و مربیان توانمند در اجرای برنامه‌ها، شرایط فعالیت حرفه‌ای را بهبود بخشند و انگیزه لازم را برای ماندگاری در کشور ایجاد کنند.

واژه‌های کلیدی: فرار مغزها، مهاجرت ورزشی، پناهندگی، ورزش نخبه.

مقدمه

سرمایه انسانی عامل مؤثری در رشد و توسعه اقتصادی، پر کردن شکاف‌های فناوری، کاهش نقش ثروت‌ها و منابع زیرزمینی و افزایش نقش ویژگی‌های اکتسابی کشورهای در حال توسعه، محسوب می‌شود. مطالعه مراحل رشد کشورهای پیشرفته، اهمیت زیاد نقش سرمایه انسانی در فرآیند توسعه آنها را نشان می‌دهد (شاه‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۵). استارک و وانگ^۱ (۲۰۰۲) یکی از علل اصلی فقر کشورهای در حال توسعه را کمبود سرمایه انسانی و نیروهای متخصص می‌دانند. این کشورها برای گذار از عقب‌ماندگی و رسیدن به توسعه مطلوب، ناگزیرند روی پرورش و توسعه عامل انسانی خود سرمایه‌گذاری کنند؛ اما ممکن است نتیجه این سرمایه‌گذاری، به خاطر پدیده‌ای به نام مهاجرت^۲، عاید کشورهای دیگر شود (گروسی، ۲۰۰۳). مهاجرت می‌تواند شکل‌گیری سرمایه انسانی کشورها را تحت تأثیر قرار دهد و اثرات جبران‌ناپذیری را در بخش‌های مختلف بر جای بگذارد (بوچر و همکاران^۳، ۲۰۰۷). گرچه پدیده مهاجرت، از کشورهای پیشرفته به کشورهای پیشرفته دیگر هم وجود دارد؛ در کشورهای کمتر توسعه‌یافته یا در حال توسعه مانند ایران، این پدیده به‌ویژه در مورد نخبگان و متخصصان از چالش‌های بسیار جدی به حساب می‌آید (طلوع، ۱۳۸۱).

اصطلاح مهاجرت اساساً به‌عنوان «ورود افراد به کشوری جدید برای سکونت دائمی» تعریف می‌شود (گروسی، ۲۰۰۳). با این حال، سایمون (۲۰۰۲)، مقیم شدن افراد در خارج از کشور محل تولد خود برای حداقل یک سال را با عنوان مهاجرت مطرح می‌کند. مشخصه اصلی مهاجرت، قطع ارتباط تخصصی افراد با کشور خود است (کرینگتون و دتراگیاش^۴، ۱۹۹۹). مهاجرت نخبگان یا «فرار مغزها»، به خروج متخصصان علوم و فنون، برگزیدگان و صاحبان اندیشه مربوط می‌شود (جوادزاده، ۱۳۹۴). فرار مغزها می‌تواند یک کشور را با ضربه مغزی مواجه سازد. به اعتقاد استارک (۲۰۰۲)، زمانی که متخصصان جوان کشورشان را ترک می‌کنند، کیفیت کار توسط نیروهای باقی‌مانده در کشور کاهش می‌یابد (استارک، ۲۰۰۲). جبران آسیب‌ها و ضررهایی که از این ناحیه متوجه جوامع می‌گردد، شاید یکی از دشوارترین کارها باشد.

ورزشکاران از جمله نیروهای فنی و ماهر محسوب می‌شوند که همانند سایر متخصصان از طریق مهاجرت به کشورهای پیشرفته، به دنبال تحقق آرزوهای حرفه‌ای خودشان می‌روند (فاورو^۵، ۲۰۰۸). خروج ورزشکاران و یا مربیان ورزشی از کشور خود، مهاجرت ورزشی نامیده می‌شود (کارمی^۶، ۲۰۱۷). افزایش میزان مهاجرت‌های ورزشی موضوع نسبتاً جدیدی است که به دوره معاصر و جنگ جهانی دوم برمی‌گردد؛ از جنگ جهانی دوم، تقریباً در هر دوره المپیک، عده‌ای از ورزشکاران به دنبال پناهندگی در کشور میزبان بوده‌اند (فاوولی^۷، ۲۰۱۵). در دهه ۱۹۶۰، عده زیادی از ورزشکاران ترکیه به همراه گروه‌های کارگری به برلین و فرانکفورت مهاجرت کردند (بلیکنگ^۸، ۲۰۰۸). یک دهه پیش از آن، عده‌ای از ورزشکاران ایتالیایی برای ادامه کار حرفه‌ای خود به فرانسه مهاجرت کردند (فاورو، ۲۰۰۸) و این‌گونه مهاجرت‌ها تاکنون در کشورهای مختلفی اتفاق افتاده است. کنی^۱ (۲۰۱۸) در بررسی مسابقات کشورهای مشترک‌المنافع در ملبورن، پی برد که حداقل ۲۶ ورزشکار -به‌ویژه از کشورهای کامرون، رواندا و اوگاندا- به استرالیا درخواست پناهندگی داده بودند (کنی، ۲۰۱۸).

در سال‌های اخیر، مهاجرت ورزشکاران در ورزش ایران نیز شدت گرفته است. در مسابقات جهانی کشتی لاس‌وگاس آمریکا (۲۰۱۵)، یکی از فرنگی‌کاران ایران درخواست پناهندگی داد و به ایران بازنگشت (مهرنیوز، ۱۳۹۴). بانوی ملی‌پوش قایقرانی ایران، در کشور آلمان پناهندگی گرفت (ایسنا، ۱۳۹۶). در مسابقات جهانی کبدمی ۲۰۱۸ در ملبورن استرالیا، دو تن از ورزشکاران ایرانی پناهنده شدند و به ایران بازنگشتند (ایران اینترنشنال، ۱۳۹۷). خبرها و مطالب متعددی در سال‌های اخیر درباره این

1. Stark and Wang
2. Immigration
3. Boucher, Stark and Taylor
4. Carrington and Detragiache
5. Favero
6. Carmi
7. Blecking
8. Kenny

موضوع منتشر شده است. بسیاری از تیتراهای روزنامه‌ها و سایت‌های خبری همچون «بازگشت ناکامل تیم ملی جودو از هلند»، «بالا رفتن پرچم ایران برای جمهوری آذربایجان»، «پناهندگی ورزشکار ایرانی در پرتغال»، «دختر ایرانی در تیم ملی بلژیک»، «کوچ گوش شکسته‌ها به آذربایجان»، «ورزشکار المپیک به دنبال پناهندگی در انگلیس»، حاکی از افزایش مهاجرت ورزشکاران ایرانی است. این پدیده، توسعه پایدار ورزشی، نهادینه کردن ورزش در جامعه و حضور مؤثر در رقابت‌های بین‌المللی و جهانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ چراکه دستیابی به این اهداف، نیازمند فعالیت و برآیند کار و تلاش نخبگان ورزشی است. از این رو، شناسایی عوامل مؤثر بر تصمیم به مهاجرت ورزشکاران و مربیان نخبه ایران ضروری به نظر می‌رسد.

مرور ادبیات موجود نشان می‌دهد که یکی از عوامل تأثیرگذار در این مسئله، سیاست‌های جنگ سرد است که باعث شده، بعد از جنگ جهانی، کشورهای غربی با ایجاد جاذبه‌هایی پذیرای مهاجران و پناهجویان کشورهای بلوک شرقی باشند (لی^۱، ۲۰۱۸). واقعیت این است که مهاجران به رشد اقتصادی و توسعه این کشورها کمک زیادی می‌کنند (بناچ^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). به‌ویژه، هنگامی که مهاجران از متخصصان و افراد تحصیل کرده باشند با استقبال بیشتری مواجه می‌شوند؛ زیرا نگرانی‌های اجتماعی کمتری از سوی جامعه مقصد درباره آنها وجود خواهد داشت (هینمولر و هاپکینز^۳، ۲۰۱۴)؛ از این رو، آنها سیاست‌های تشویقی و مالی بسیار مناسبی برای پذیرش مهاجران متخصص ایجاد کرده‌اند (صحتی‌ها و همکاران، ۱۳۹۴). برخی از این کشورها همچون آمریکا، کانادا، انگلستان و استرالیا، در قانون مهاجرتی خود تمهیداتی را برای مهاجرت فارغ‌التحصیلان دانشگاهی (میرترابی و خاوری‌نژاد، ۱۳۹۳) و ورزشکاران و مربیان حرفه‌ای (میلچ^۴، ۲۰۰۲) در نظر گرفته‌اند تا سفر آنها را آسان‌تر کنند (کاجیموتو^۵، ۲۰۱۸). در سوی دیگر ماجرا، نیازهای نخبگان و توقعات آنها دلیل دیگری برای تصمیم به مهاجرت است. طبق گزارش کمیسیون جهانی مهاجرت بین‌المللی (۲۰۰۵)، مهاجران معمولاً در جستجوی شرایط بهتر اقتصادی برای خود و خانواده‌شان، اقدام به مهاجرت به سمت کشورهای پردرآمدتر می‌کنند؛ بنابراین، اعطای امتیازات خاص مالی، می‌تواند جاذبه زیادی برای افرادی ایجاد کند که شرایط اقتصادی کشورشان، آنها را وادار به مهاجرت کرده است. فرصت‌های شغلی بهتر و برخورداری از رفاه بیشتر دلیل خوبی برای مهاجرت خواهد بود.

نظریه‌های مختلفی به بحث درباره دلایل مهاجرت پرداخته‌اند. در این میان، مدل دافعه و جاذبه اورت لی^۶ (۲۰۰۰) دیدگاهی دوسویه و نسبتاً جامع‌تر را درباره عوامل مهاجرت مطرح می‌کند. این مدل هم عواملی از کشور مبدأ را شامل می‌شود که بر میل به ماندن تأثیر منفی می‌گذارند و هم عواملی از کشور مقصد را در برمی‌گیرد که برای رفتن، کشش ایجاد می‌کنند (به نقل از کورکوا^۷، ۲۰۱۱). این مدل در تحقیقات بسیاری در ایران مورد استفاده قرار گرفته است. جوادزاده (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای متمرکز بر عوامل دافعه اجتماعی، به این نتیجه رسید که این عوامل دلیل اصلی مهاجرت نخبگان ایرانی نیستند و موضوعات اقتصادی از اهمیت بیشتری برخوردار است. همچنین، در بین عوامل اجتماعی، ساختار اجتماعی و اداری موجود بیشترین دافعه را برای نخبگان ایجاد می‌کند. شاه‌آبادی و جامه‌بزرگی (۱۳۹۳) شاخص آزادی اقتصادی و فقدان آزادی‌های سیاسی و مدنی را در مهاجرت نخبگان مؤثر یافتند و معتقدند که این عوامل تأثیری معکوس بر مهاجرت نخبگان دارند. گروسی (۲۰۰۳) در پژوهش خود، چهار دسته عوامل اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و فرهنگی-مذهبی را به‌عنوان دلایل مهاجرت نخبگان و متخصصان ایرانی بیان کرده است. به اعتقاد وی، وضعیت مطلوب این عوامل در کشور مقصد و وضعیت نامطلوب آنها در ایران، دلایل مهاجرت نخبگان را شکل می‌دهد.

1. Lee
2. Benach
3. Hainmueller and Hopkins
4. Miloch
5. Kajimoto
6. Everett Lee
7. Kurekova

با توجه به مطالب گفته‌شده، مهاجرت ورزشکاران نخبه و مدال‌آور ایران، به‌عنوان یکی از مسائل حوزه ورزش و اجتماع، نیاز به مطالعه علمی دارد. چه اینکه در جامعه ایران، مهاجرت ورزشکاران بیش از دیگر اقشار جامعه به چشم می‌آید؛ به‌ویژه زمانی که منجر به کسب موفقیت برای دیگر کشورها می‌شود (مثل کسب سهمیه و مدال المپیک توسط ورزشکاران ایرانی در کشتی و تکواندو برای جمهوری آذربایجان). صرف‌نظر از تأثیری که این موضوع بر وجهه کشور دارد، شناسایی دلایل آن می‌تواند راه برون‌رفت از این مسئله، مسیر توسعه ورزش و جهت سیاست‌گذاری‌های این حوزه را آشکار کند. گرچه همان عواملی که باعث می‌شود یک مهندس، پزشک یا حتی کارگر از کشورش مهاجرت کند، ممکن است دلیلی برای مهاجرت ورزشکاران باشد؛ اما این حقیقت نیز وجود دارد که قشرهای مختلف با توجه به نیازها، شرایط و تحلیل‌های خود تصمیم به مهاجرت می‌گیرند و ورزشکاران ممکن است دلایل متفاوتی داشته باشند. همانند نمونه‌هایی که پیش‌تر مطرح شد، اکثر پژوهش‌های این حوزه بر نخبگان علمی کشور متمرکز بوده‌اند و در کمتر پژوهشی به عوامل مهاجرت ورزشکاران پرداخته شده است؛ بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال شناسایی و تعیین درجه اهمیت عوامل مؤثر بر مهاجرت نخبگان ورزشی است تا بتواند اطلاعاتی برای پیشگیری و رفع این مسئله فراهم سازد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر، بر اساس هدف از نوع اکتشافی-کاربردی و بر اساس روش، از نوع توصیفی و پیمایشی است. این پژوهش به شکل آمیخته و در دو بخش کیفی و کمی انجام شده است. در بخش کیفی، رویکرد اجرایی پژوهش، از نوع تحلیل محتوای مستقیم^۱ و خود مشتمل بر دو مرحله بود. در مرحله اول، ابتدا اسناد، مدارک و ادبیات موجود درباره موضوع مهاجرت نخبگان جمع‌آوری و تحلیل شد. سپس، در مرحله بعدی، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته‌ای با نخبگان ورزشی مهاجر و یا در شرف مهاجرت صورت گرفت. نمونه‌ها به شیوه گلوله‌برفی انتخاب شدند. بعد از انجام ۸ مصاحبه، داده‌ها به اشباع نظری رسید و جمع‌آوری داده‌ها متوقف شد. اسناد و مدارک، ادبیات موجود و مصاحبه‌ها از طریق کدگذاری باز و مقوله‌بندی کدها تحلیل شد. حاصل این کار، فهرستی ۲۱ گویه‌ای از دلایل مهاجرت ورزشکاران، مشتمل بر چهار دسته عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حرفه‌ای بود. در بخش کمی، برای تعیین اهمیت و وزن عوامل و گویه‌های شناسایی‌شده، از یک روش تصمیم‌گیری فازی چندمعیاره به نام روش بهترین-بدترین^۲ استفاده شد؛ بنابراین، پرسشنامه‌ای متشکل از گویه‌های شناسایی‌شده، با استفاده از این روش طراحی و بین ۱۰ تن از ورزشکاران صاحب‌نظر توزیع شد. انتخاب ورزشکاران به شیوه قضاوتی انجام شد. مطابق روش بهترین و بدترین، پرسشنامه‌ای طراحی شد که به‌صورت مقایسه‌های زوجی است و در آن، ورزشکاران صاحب‌نظر ابتدا باید بهترین (باهمیت‌ترین) و بدترین (کم‌اهمیت‌ترین) عامل را از بین عامل‌های معرفی‌شده برای هر بعد مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه انتخاب می‌کردند. سپس، برای تعیین اولویت بهترین عامل، نسبت به سایر عامل‌ها و ترجیح هر یک از عامل‌ها، نسبت به بدترین عامل، اصطلاحات زبانی مندرج در جدول ۱ را به کار می‌بردند.

در حقیقت، روش بهترین-بدترین متشکل از دو بخش است: یکی کسب اطلاعات تصمیم از جمله وزن و ارزش معیارها؛ دیگری جمع‌آوری اطلاعات و رتبه‌بندی گزینه‌ها (گیو و ژائو^۳، ۲۰۱۷). نکته مهم در پژوهش حاضر، راهی است که از طریق آن وزن معیارها به دست می‌آید. در طی دهه‌های اخیر، از روش‌های فازی مختلفی مانند روش ارزیابی ساده چند ویژگی^۴، روند سلسله مراتبی تحلیل^۵ و فرایند تحلیل شبکه^۶ برای به دست آوردن وزن معیارها استفاده شده است که همگی از مقایسه‌های دوگانه گزینه‌های تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند. در این روش‌ها، عواملی مثل پیچیدگی پرسشنامه، کمبود دانش یا خستگی می‌تواند بر

1. Directed Content Analysis
2. Best Worst Method (BWM)
3. Guo and Zhao
4. SMART
5. AHP
6. ANP

پاسخ‌های افراد تأثیر بگذارد؛ اما در روش بهترین و بدترین، تعداد مقایسه‌ها به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد (رضایی، ۲۰۱۵). در ادامه، این روش و نحوه کارکرد دقیق آن توضیح داده می‌شود.

فرض بر این است که n معیار (عامل) برای یک هدف پژوهش وجود دارد؛ مقایسه این معیارها را می‌توان بر اساس متغیرها یا اصطلاحات زبانی، از جمله «اهمیت برابر»، «اهمیت ضعیف»، «نسبتاً مهم»، «بسیار مهم» و «کاملاً مهم»، مطابق با مقیاس ساعتی ارائه‌شده در جدول ۱ برای مقایسه‌های زوجی نشان داد.

جدول ۱. مقیاس ساعتی برای مقایسه‌های زوجی (ساعتی، ۱۹۹۶)

مقدار اهمیت	مقیاس عددی
اهمیت برابر	۱
اهمیت ضعیف	۳
نسبتاً مهم	۵
بسیار مهم	۷
کاملاً مهم	۹
اهمیت مابین	۲,۴,۶,۸

سپس ماتریس مقایسه‌های زوجی به‌صورت معادله ۱ خواهد بود:

$$\text{معادله ۱. ماتریس مقایسه زوجی}$$

$$A = \begin{matrix} & c_1 & c_2 & \dots & c_n \\ \begin{matrix} c_1 \\ c_2 \\ \vdots \\ c_n \end{matrix} & \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & a_{nn} \end{bmatrix} \end{matrix}$$

که در آن a_{ij} نشان‌دهنده اولویت نسبی معیار i به شاخص j و یک عدد است. در حقیقت رابطه $a_{ij} = 1/a_{ji}$ برقرار خواهد بود به شرطی که $i=j$ باشد. از اصول اساسی روش بهترین و بدترین، این است که اجرای n مقایسه دودویی جهت به دست آوردن ماتریس A لازم نیست. بدین معنی که صاحب‌نظران فقط باید برای تعیین اولویت بهترین معیار نسبت به سایر معیارها و ترجیح همه معیارها بر بدترین معیار، اقدام کنند (رضایی، ۲۰۱۶). برای تعیین وزن معیارها نیز باید پنج مرحله زیر طی شود.

مرحله ۱. ساخت سیستم معیارهای تصمیم‌گیری

سیستم معیارهای تصمیم‌گیری متشکل از مجموعه‌ای از معیارها است که برای انجام ارزیابی منطقی بسیار مهم است. در این مرحله فرض می‌شود که n معیار تصمیم‌گیری وجود دارد، یعنی: $\{C_1, C_2, C_3, \dots, C_n\}$.

مرحله ۲. تعیین بهترین (مهم‌ترین) معیار و بدترین (کم‌اهمیت‌ترین) معیار

در این مرحله، بر اساس سیستم معیارهای تصمیم‌گیری ساخته‌شده، باید بهترین و بدترین معیار توسط صاحب‌نظران مشخص شود. بهترین معیار به‌عنوان C_B و بدترین معیار به‌عنوان C_W نشان داده می‌شود.

مرحله ۳. اجرای مقایسه مرجع فازی برای بهترین معیار

در این روش، مقایسه مرجع بسیار مهم است. مقایسه مرجع شامل دو بخش است: (۱) مقایسه دوتایی a_{ij} در مورد اینکه i بهترین عنصر است، یعنی C_i بهترین معیار (C_B) است؛ (۲) مقایسه دوبه‌دوی a_{ij} در مورد اینکه j بدترین عنصر است، یعنی C_j بدترین معیار (C_W) است. با اتمام این مرحله، بخش اول کار انجام شده است. با استفاده از نظر زبانی صاحب‌نظران، وضعیت بهترین معیار نسبت به سایر معیارها تعیین می‌شود.

$$\tilde{A}_B = (\tilde{a}_{B1}, \tilde{a}_{B2}, \dots, \tilde{a}_{Bn}) \quad \text{معادله ۲.}$$

که در آن بردار A_B نشان‌دهنده مقایسه‌های زوجی بهترین معیار نسبت به دیگر معیارها است.

مرحله ۴. اجرای مقایسه مرجع فازی برای بدترین معیار

در این مرحله، بخش دیگری از مقایسه مرجع انجام می‌شود. از طریق ارزیابی زبانی توسط صاحب‌نظران، وضعیت همه معیارها نسبت به بدترین معیار تعیین می‌شود. بردار اهمیت نسبی معیارها نسبت به بدترین معیار فازی به صورت زیر است:

$$\tilde{A}_W = (\tilde{a}_{1W}, \tilde{a}_{2W}, \dots, \tilde{a}_{3W}) \quad \text{معادله ۳.}$$

که در آن بردار A_W نشان‌دهنده اهمیت نسبی همه معیارها نسبت به بدترین معیار است.

مرحله ۵: تعیین وزن بهینه

وزن بهینه برای هر معیار، جایی است که برای هر جفت $\frac{w_j}{w_w}$ و $\frac{w_B}{w_j}$ باید $\frac{w_j}{w_w} = a_{jw}$ و $\frac{w_B}{w_j} = a_{Bj}$ برقرار باشد. برای برآوردن این شرایط برای همه j ها، باید راه‌حلی تعیین شود که در آن حداکثر شکاف مطلق $|\frac{w_j}{w_w} - a_{jw}|$ و $|\frac{w_B}{w_j} - a_{Bj}|$ برای همه j ها به حداقل برسد (رضایی، ۲۰۱۵). در حقیقت، می‌توان مشکل بهینه‌سازی محدود برای تعیین وزن فازی بهینه $(w_1^*, w_2^*, \dots, w_n^*)$ را به صورت معادله (۳) به دست آورد.

$$\text{Min } \xi \quad \text{معادله ۴.}$$

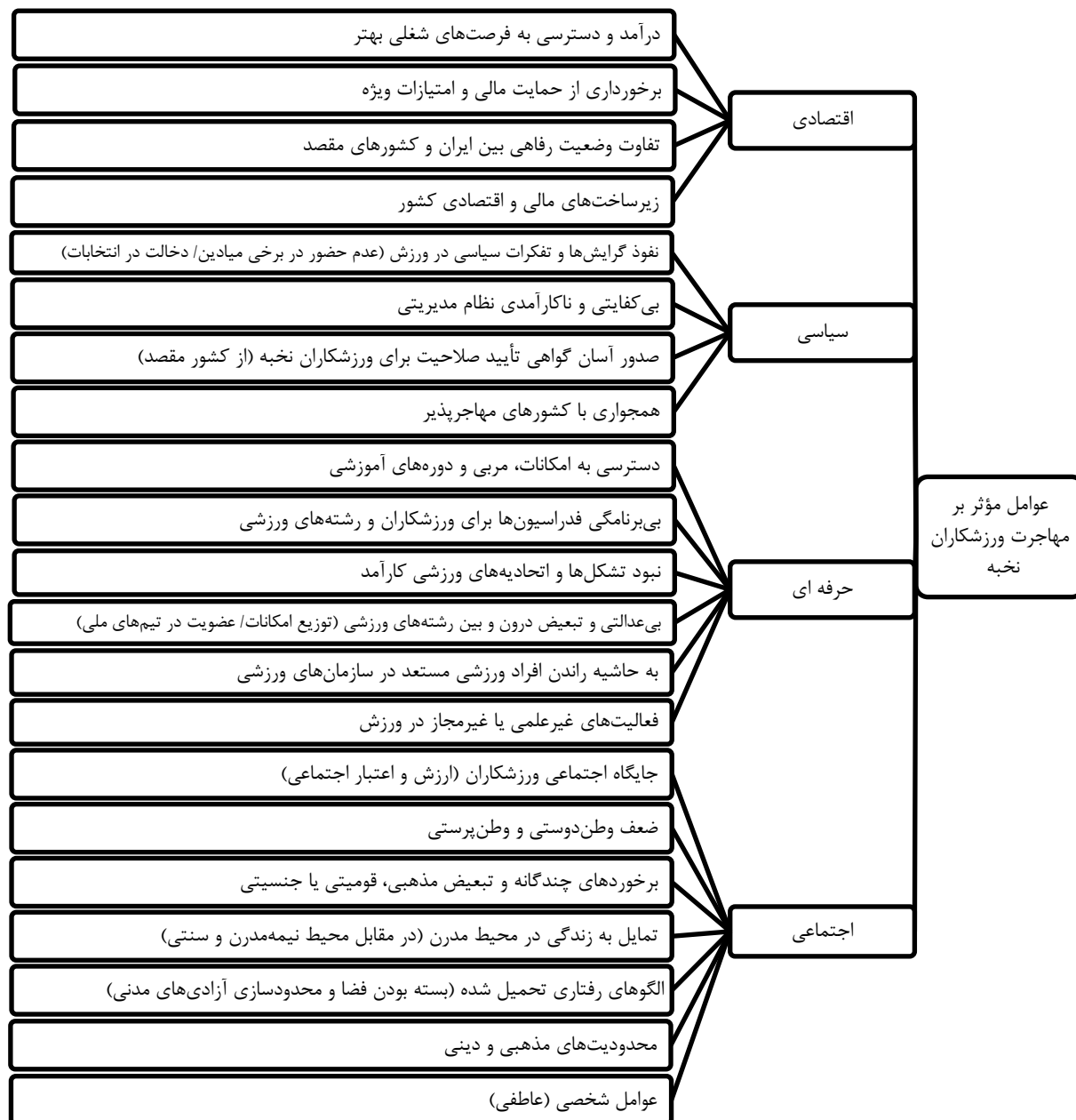
S.t:

$$\begin{cases} \left| \frac{w_B}{w_j} - a_{Bj} \right| \leq \xi \\ \left| \frac{w_j}{w_w} - a_{jw} \right| \leq \xi \\ \sum_{j=1}^n R(w_j) = 1 \\ j = 0, 1, \dots, n \end{cases}$$

در این پژوهش، ۴ معیار اصلی (عوامل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حرفه‌ای) باید توسط ورزشکاران منتخب مورد ارزیابی قرار می‌گرفت. همچنین، این فرآیند در مورد گویه‌های هر عامل نیز باید طی می‌شد. پس از ارزیابی ورزشکاران صاحب‌نظر که عقاید متفاوتی درباره اهمیت نسبی معیارها داشتند، نظرات آنها جمع‌آوری شد. طبق روش بهترین-بدترین، نظرات همسان در تصمیم‌گیری گروهی دسته‌بندی شد تا وزن‌های نهایی و رتبه معیارها به دست آید.

یافته‌ها

فرآیند تحلیل داده‌ها هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها شروع شد. بدین منظور، در مرحله اول، پس از پیاده‌سازی هر مصاحبه، تحلیل آن از طریق خوانش و کدگذاری اولیه انجام می‌شد که حاصل آن، ۳۷ کد باز بود. در مرحله بعدی، کدهای به دست آمده تجمیع و با ادبیات موجود ادغام شد که در نهایت ۲۱ کد حاصل شد. سپس، از طریق مقایسه وجوه تشابه و اختلاف کدها، مقوله‌بندی آنها انجام شد. در این مرحله، کدهای مشابه در دسته‌های یکسان قرار گرفتند و سپس این دسته‌ها نام‌گذاری شدند. حاصل این مرحله، چهار دسته عوامل اقتصادی (۴ گویه)، سیاسی (۴ گویه)، اجتماعی (۷ گویه) و حرفه‌ای (۶ گویه) بود که ابعاد اصلی پرسشنامه پژوهش را تشکیل دادند. یافته‌های حاصل از بخش کیفی در شکل ۱ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱. ابعاد مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه

پس از شناسایی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه، برای تعیین درجه اهمیت هر یک از آنها، از روش بهترین و بدترین استفاده شد. در ادامه چگونگی استفاده از این روش برای نمونه درباره بعد حرفه‌ای تشریح می‌شود. در گام ابتدایی برای انجام مقایسه‌های زوجی، عوامل بعد حرفه‌ای شامل «دسترسی به امکانات، مربی و دوره‌های آموزشی (معیار ۱)»، «بی‌برنامگی فدراسیون‌ها برای ورزشکاران و رشته‌های ورزشی (معیار ۲)»، «نبود تشکل‌ها و اتحادیه‌های ورزشی (معیار ۳)»، «بی‌عدالتی و تبعیض در درون و بین رشته‌های ورزشی (معیار ۴)»، «به حاشیه راندن افراد ورزشی مستعد در سازمان‌های ورزشی (معیار ۵)» و «فعالیت‌های غیرعلمی یا غیرمجاز در ورزش (معیار ۶)» توسط ورزشکاران صاحب‌نظر ارزیابی شد. جدول ۲ مقایسه‌های زوجی بهترین و بدترین معیارهای بعد حرفه‌ای نسبت به سایر معیارها را با استفاده از مقیاس عددی ارائه‌شده در جدول ۱ نشان می‌دهد.

جدول ۲. مقایسه‌های زوجی بهترین و بدترین معیارهای بعد حرفه‌ای نسبت به سایر معیارها

شماره فرد خیره	معیار (۶)	معیار (۵)	معیار (۴)	معیار (۳)	معیار (۲)	معیار (۱)	معیار پایه	کم‌اهمیت‌ترین معیار	بااهمیت‌ترین معیار	خبرگان
(۲)	۹	۴	۶	۴	۵	۱	معیار (۱)	معیار (۶)	معیار (۱)	گروه (۱)
	۱	۵	۴	۵	۴	۹	معیار (۶)			
(۳)	۹	۳	۶	۵	۷	۱	معیار (۱)			
	۱	۶	۳	۴	۲	۹	معیار (۶)			
(۴)	۹	۳	۶	۳	۵	۱	معیار (۱)			
	۱	۷	۴	۶	۵	۹	معیار (۶)			
(۷)	۹	۴	۲	۳	۵	۱	معیار (۱)			
	۱	۵	۸	۷	۴	۹	معیار (۶)			
(۸)	۹	۸	۷	۳	۵	۱	معیار (۱)			
	۱	۲	۳	۷	۴	۹	معیار (۶)			
(۱)	۲	۹	۲	۲	۱	۵	معیار (۲)	معیار (۵)	معیار (۲)	گروه (۲)
	۴	۱	۳	۴	۹	۲	معیار (۵)			
(۶)	۲	۹	۲	۲	۱	۵	معیار (۲)			
	۴	۱	۳	۴	۹	۲	معیار (۵)			
(۱۰)	۲	۹	۲	۴	۱	۷	معیار (۲)			
	۷	۱	۷	۶	۹	۲	معیار (۵)			
(۵)	۹	۸	۷	۳	۱	۵	معیار (۲)	معیار (۶)	معیار (۲)	گروه (۳)
	۱	۲	۳	۶	۹	۵	معیار (۶)			
(۹)	۸	۵	۶	۳	۱	۵	معیار (۲)			
	۱	۴	۴	۶	۹	۵	معیار (۶)			

با توجه به داده‌های جمع‌آوری‌شده، نظرات خبرگان به سه گروه تقسیم شد که پس از محاسبه میانگین هندسی برای هر یک از گروه‌ها، بردار ارجحیت بهترین و بدترین معیار به دست آمد. جدول ۳ نشان‌دهنده بردار ارجحیت بهترین و بدترین معیارهای بعد حرفه‌ای نسبت به سایر معیارها است.

جدول ۳. بردار ارجحیت بهترین و بدترین معیارهای بعد حرفه‌ای نسبت به سایر معیارها

خبرگان	بااهمیت‌ترین	کم‌اهمیت‌ترین	معیار پایه	معیار (۱)	معیار (۲)	معیار (۳)	معیار (۴)	معیار (۵)	معیار (۶)
گروه خیره (۱)	معیار (۱)	معیار (۶)	معیار (۱)	۱	۵	۴	۵	۴	۹
			معیار (۶)	۹	۴	۶	۴	۵	۱
گروه خیره (۲)	معیار (۲)	معیار (۵)	معیار (۲)	۶	۱	۳	۲	۹	۲
			معیار (۵)	۲	۹	۶	۴	۱	۵
گروه خیره (۳)	معیار (۲)	معیار (۶)	معیار (۲)	۵	۱	۳	۶	۶	۹
			معیار (۶)	۵	۹	۶	۳	۳	۱

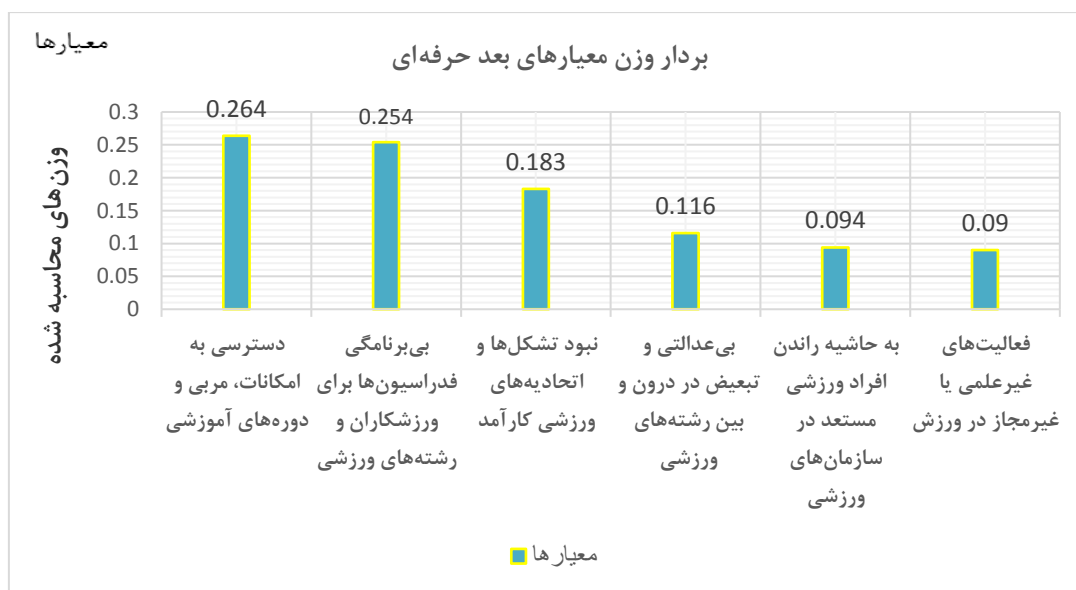

پس از تعیین بردار ارجحیت، وزن هر یک از معیارها با استفاده از معادله ۳ و جایگذاری اعداد برای هر یک از گروه‌ها به دست می‌آید. جزئیات این محاسبات برای معیارهای حرفه‌ای، در پیوست مقاله ارائه شده است. پس از حل معادله هر یک از گروه‌های خبرگان در نرم‌افزار لینگو، وزن معیارها برای هر گروه به دست می‌آید. با ضرب وزن هر یک از معیارها در تعداد خبرگان هر یک از گروه‌ها، مجموع وزنی برای هر معیار به دست می‌آید. با تقسیم مجموع وزن‌ها به تعداد خبرگان، وزن نهایی برای هر یک از معیارها حاصل می‌شود. جدول ۴ وزن‌های به‌دست‌آمده در مراحل مختلف را نشان می‌دهد.

جدول ۴. محاسبه وزن نهایی معیارهای بعد حرفه‌ای

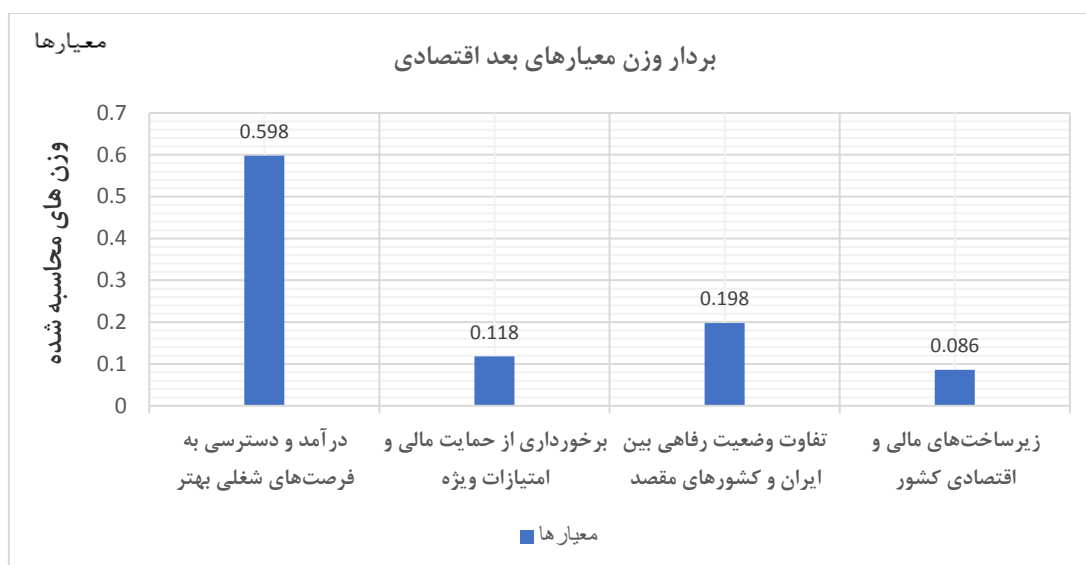
گروه خبرگان	وزن معیار اول	وزن معیار دوم	وزن معیار سوم	وزن معیار چهارم	وزن معیار پنجم	وزن معیار ششم	تعداد
خبره گروه (۱)	۰/۴۳۷۵	۰/۰۹۹۳	۰/۱۸۱۹	۰/۰۹۹۳	۰/۱۴۰۶	۰/۴۱۲۹	۵
خبره گروه (۲)	۰/۰۵۲۲	۰/۳۵۶۰	۰/۱۷۸۰	۰/۱۷۸۰	۰/۰۳۵۶	۰/۲۰۰۱	۳
خبره گروه (۳)	۰/۱۴۸۵	۰/۴۸۶۳	۰/۱۹۳۸	۰/۰۶۲۹	۰/۰۶۲۹	۰/۰۴۵۳	۲
میانگین وزن	۲/۶۴	۲/۵۴	۱/۸۳	۱/۱۶	۰/۹۴	۰/۹	۱۰
وزن نهایی	۰/۲۶۴	۰/۲۵۴	۰/۱۸۳	۰/۱۱۶	۰/۰۹۴	۰/۰۹	-

با توجه به وزن‌های نهایی جدول ۴ برای بعد حرفه‌ای، اولویت معیارهای این بعد به ترتیب عبارت‌اند از: (۱) دسترسی به امکانات مربی و دوره‌های آموزشی (۲) بی‌برنامگی فدراسیون‌ها برای ورزشکاران و رشته‌های ورزشی (۳) نبود تشکل‌ها و اتحادیه‌های ورزشی (۴) بی‌عدالتی و تبعیض در درون و بین رشته‌های ورزشی (۵) به حاشیه راندن افراد ورزشی مستعد در سازمان‌های ورزشی و (۶) فعالیت‌های غیرعلمی یا غیرمجاز در ورزش. وزن این معیارها در شکل ۲ نشان داده شده است.

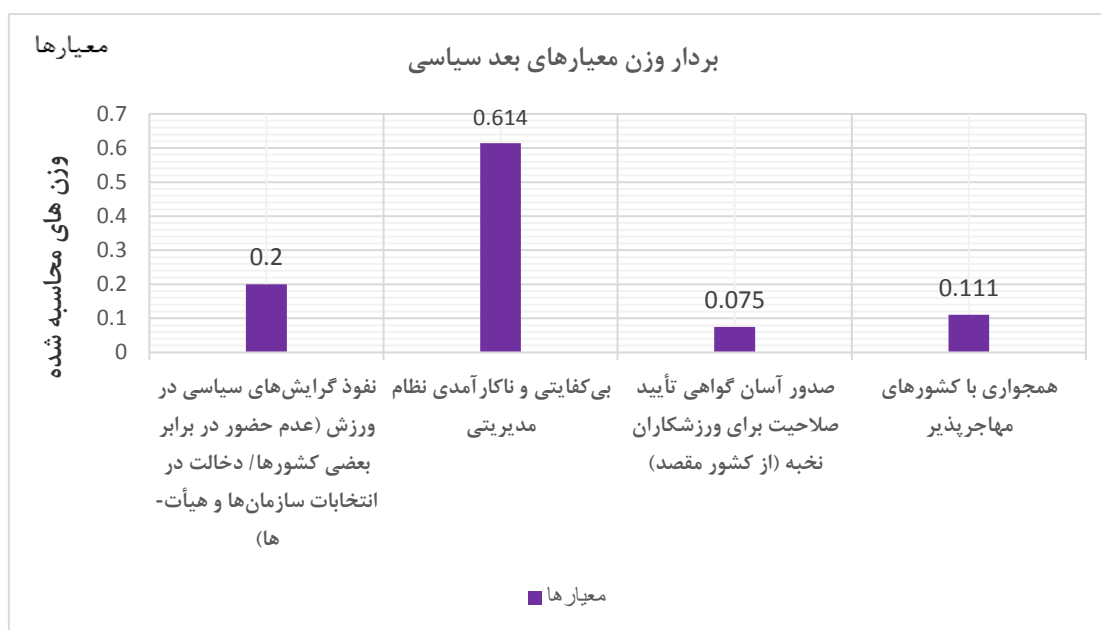
شکل ۲. بردار وزن معیارهای بعد حرفه‌ای

مشابه مراحل انجام‌شده برای تعیین وزن معیارهای بعد حرفه‌ای، مراحل محاسباتی برای سایر ابعاد فوق طی شد. نتیجه وزن‌های به‌دست‌آمده برای معیارهای هر بعد در قالب شکل‌های ۳ تا ۵ ارائه شده است.

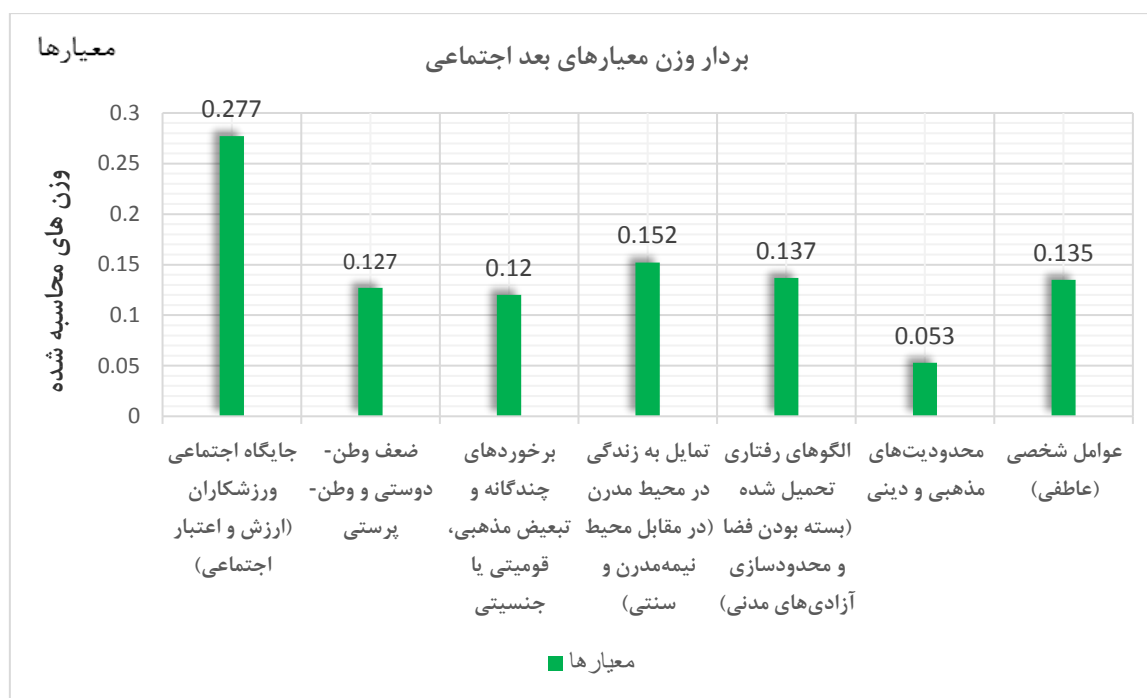
شکل ۳. بردار وزن معیارهای بعد اقتصادی

همان‌طور که در شکل ۳ مشاهده می‌شود، در بعد اقتصادی اولویت معیارها به ترتیب عبارت‌اند از: (۱) درآمد و دسترسی به فرصت‌های شغلی بهتر (۲) تفاوت وضعیت رفاهی بین ایران و کشورهای مقصد (۳) برخورداری از حمایت مالی و امتیازات ویژه و (۴) زیرساخت‌های مالی و اقتصادی کشور.

شکل ۴. بردار وزن معیارهای بعد سیاسی

با توجه به شکل ۴، اولویت معیارهای بعد سیاسی عبارت‌اند از: (۱) بی‌کفایتی و ناکارآمدی نظام مدیریتی کشور (۲) نفوذ گرایش‌های سیاسی در ورزش (۳) همجواری با کشورهای مهاجرپذیر و (۴) صدور آسان گواهی تأیید صلاحیت.

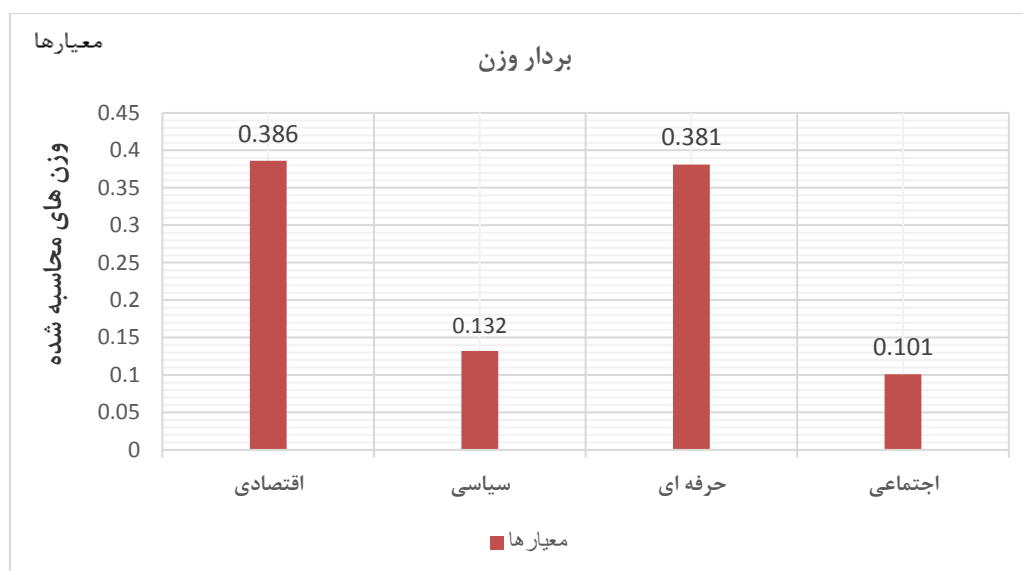

شکل ۵. بردار وزن معیارهای بعد اجتماعی

با توجه به وزن های محاسبه شده برای معیارهای بعد اجتماعی در شکل ۵، اولویت معیارها به ترتیب عبارتند از: (۱) جایگاه اجتماعی ورزشکاران (۲) تمایل به زندگی در محیط مدرن (۳) الگوهای رفتاری تحمیل شده (۴) عوامل شخصی (۵) ضعف وطن دوستی و وطن پرستی (۶) برخوردهای چندگانه و تبعیض مذهبی، قومیتی و جنسیتی (۷) محدودیت های مذهبی و دینی. در نهایت، برای درک بهتر نقش هر دسته از عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه، اولویت هر یک از بعدهای چهارگانه نیز از طریق نظرات ورزشکاران صاحب نظر محاسبه شد. جدول ۵ وزن نهایی معیارها و شکل ۶، اولویت ابعاد را نشان می دهد. همان طور که نتایج نشان می دهد، اولویت ابعاد به ترتیب عبارتند از: (۱) عوامل اقتصادی (۲) عوامل حرفه ای (۳) عوامل سیاسی و (۴) عوامل اجتماعی.

جدول ۵. وزن نهایی معیارهای مربوط به هر یک از ابعاد مؤثر

ابعاد	معیار (۱)	معیار (۲)	معیار (۳)	معیار (۴)	معیار (۵)	معیار (۶)	معیار (۷)
بعد حرفه ای	۰/۲۶۴	۰/۲۵۴	۰/۱۸۳	۰/۱۱۶	۰/۰۹۴	۰/۰۹	-
بعد اقتصادی	۰/۵۹۸	۰/۱۱۸	۰/۱۹۸	۰/۰۸۶	-	-	-
بعد سیاسی	۰/۲	۰/۶۱۴	۰/۰۷۵	۰/۱۱۱	-	-	-
بعد اجتماعی	۰/۲۷۷	۰/۱۲۷	۰/۱۲	۰/۱۵۲	۰/۱۳۷	۰/۰۵۳	۰/۱۳۵

شکل ۶. بردار وزن ابعاد مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه

بحث و نتیجه‌گیری

پدیده مهاجرت نخبگان ورزشی که نماد یک ملت در مجامع بین‌المللی هستند، به دلیل تأثیری که در فرآیند توسعه، تغییر نسل‌های آینده و تخریب اعتبار ملی دارد، مسئله‌ای قابل تأمل است. حتی این موضوع می‌تواند به‌نوعی صحنه‌گذاری ورزشکاران بر پدیده مهاجرت محسوب شود و انتشار اخبار آن در جامعه، نرخ مهاجرت را در بین قشر جوان و نخبه گسترش دهد. از این رو، هدف پژوهش حاضر شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه بود.

نتایج پژوهش نشان داد که در بین عوامل مؤثر بر مهاجرت نخبگان ورزشی، عوامل اقتصادی مهم‌ترین نقش را دارند. به عبارتی، شرایط اقتصادی مهم‌ترین عاملی است که افراد را وادار به مهاجرت از کشور خود می‌کند. طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول (۲۰۱۷)، در کنار جنگ (به‌عنوان یک موضوع اجتماعی-سیاسی)، وضعیت اقتصادی کشورها مهم‌ترین عامل مهاجرت در سال‌های اخیر بوده است. افراد به خاطر فقر و فشارهای اقتصادی، کشور خود را ترک کرده و به کشورهای پردرآمدتر سفر می‌کنند تا اوضاع زندگی خود را بهبود دهند. آدامز و ریچارد^۱ (۲۰۰۳)، گروسی (۲۰۰۳)، صالحی امیری (۱۳۸۸)، شاه‌آبادی و جامه‌بزرگی (۱۳۹۳)، جوادزاده (۱۳۹۴)، جانتن و همکاران (۱۳۹۴) و عرب مازار و همکاران (۱۳۹۶) نتیجه مشابهی را درباره مهاجرت نخبگان گزارش کرده‌اند؛ آنها عوامل اقتصادی را در صدر دلایل مهاجرت نخبگان آورده‌اند. با توجه به نقش عوامل اقتصادی، به نظر می‌رسد که ورزشکاران نخبه تا حد خاصی فشارهای اقتصادی را تحمل می‌کنند، اما وقتی به نقطه‌ای می‌رسند که دیگر ادامه این اوضاع را منطقی نمی‌بینند، مهاجرت می‌کنند و به عبارت بهتر، مجبور به ترک وطنشان می‌شوند. دو ورزشکار در بخش‌هایی از مصاحبه خود، درباره دغدغه اقتصادی‌شان این‌گونه می‌گفتند:

«من به‌عنوان ورزشکار و قهرمان جهان، خرجی زندگی‌مو باید از کجا بیارم... حتی توی خوردوخوراک و هزینه رفت‌وآمد خودمم موندم. مگه من چی میخوام، فقط همین قدر که سرم جلوی خانواده‌ام پایین نباشه و بی‌دغدغه به ورزشم تمرکز کنم... می‌گن اونجا [خارج از ایران] فرق می‌کنه، قهرمان جهان بودن برای داشتن زندگی و کار خوب، کافیه». «وقتی به لحاظ مالی تأمین باشی، آرامش فکری داری و همین آرامش باعث می‌شه توی ورزش هم خوب ظاهر بشی... من نمی‌خواستم مثل ورزشکارایی بشم که بعد یک‌عمر تلاش و با کلی عنوان‌های ملی و جهانی مجبور به دست‌فروشی می‌شن... اینجا [خارج] امکانات خوبی برای زندگی دارم، پول خوبی می‌گیرم و فقط به ورزشم فکر می‌کنم...».

1 . Adams and Richard

در بین عوامل اقتصادی مورد مطالعه، «دسترسی به فرصت‌های شغلی بهتر و درآمد بیشتر» و نیز «تفاوت وضعیت رفاهی در ایران و کشورهای مقصد» به‌عنوان مهم‌ترین گویه‌ها شناخته شدند. دو عامل «برخوردااری از حمایت مالی» و «زیرساخت‌های مالی کشور» در رده‌های بعدی قرار گرفتند. نگاهی به این عوامل نشان می‌دهد که مدیریت اقتصادی در سطح کلان جامعه تا چه حد می‌تواند بر ابعاد مختلف زندگی شخصی افراد تأثیرگذار باشد. بیکاری و یا درآمد پایین عامل دافعه‌ای مهمی برای ورزشکاران محسوب می‌شود. در بسیاری از رشته‌های ورزشی که لیگ سازمان‌یافته‌ای وجود ندارند، ورزشکاران نمی‌توانند روی ورزش به‌عنوان منبع درآمد اصلی خود حساب کنند و آینده شغلی خود را متزلزل می‌بینند. از طرفی، نگاهی به شاخص جهانی رفاه لگاتوم، نشان می‌دهد که ایران در میان ۱۴۹ کشور در رتبه ۱۱۷ قرار دارد (مؤسسه لگاتوم، ۲۰۱۷) و مقایسه این وضعیت‌ها در کشورهای مختلف می‌تواند بر نوع تصمیمات ورزشکاران تأثیر بگذارد؛ چه اینکه ورزشکاران به خاطر اردوها و سفرهای رقابتی که دارند، تفاوت وضعیت رفاهی را از نزدیک لمس می‌کنند. از سوی دیگر، وضعیت نامناسب زیرساخت‌های مالی و اقتصادی کشور، اثر اندک حمایت‌های مالی دولت را نیز کاهش می‌دهد؛ بنابراین، حاکم نبودن این شرایط بر کشورهای دیگر، تصمیم به مهاجرت را بسیار منطقی می‌نمایاند.

بعد از عوامل اقتصادی، تفاوت فضای حرفه‌ای حاکم بر ورزش ایران و کشورهای توسعه‌یافته، عامل دیگری است که بر تصمیم ورزشکاران نخبه برای مهاجرت تأثیر می‌گذارد. عوامل حرفه‌ای در کمتر پژوهشی مطرح و مطالعه شده است؛ در این پژوهش، این عامل از تحلیل مصاحبه‌های ورزشکاران استخراج شد. تنها، در پژوهش‌های آراسته (۱۳۸۰)، رضایی و درتاج (۱۳۹۱) و جانتن و همکاران (۱۳۹۶)، محدود اشاراتی به شرایط کار نخبگان علمی در ایران شده است. به نظر می‌رسد شرایط حاکم بر ورزش کشور -از امکانات و تجهیزات گرفته تا تفکرات غیرحرفه‌ای مدیران سازمان‌های ورزشی- امکان فعالیت حرفه‌ای و پیشرفت را برای ورزشکاران محدود کرده است. از این‌رو، ورزشکاران به دنبال جایی هستند که دغدغه‌های موجود را نداشته و تنها به تمرین و فعالیت ورزشی خود فکر کنند:

«چندین بار به رئیس فدراسیون درخواست دادم که برام مربی بگیرند تا بتونم رکوردمو بهتر کنم ولی خبری نیست؛ بعضی‌ها نورچشمی‌ان و همه جور امکاناتی بهشون میدن، ولی من یک ساله بدون مربی تمرین می‌کنم... تازه شما بعد از کلی تمرین و خون دل خوردن، یک هفته به مسابقات می‌فهمی که اعزاز به مشکل خورده... دیگه با چه انگیزه‌ای از وقت و زندگیم بزنم... اینجا بمونم که چی بشه؟! هیچ اتفاق خوبی قرار نیست بیفته...».

در بین شش عامل حرفه‌ای مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران، دسترسی به امکانات، مربی و آموزش مناسب؛ و نیز بی‌برنامگی فدراسیون‌ها با اختلاف نسبتاً زیادی با سایر موارد، به‌عنوان مهم‌ترین دلایل شناخته شدند. برای یک ورزشکار که در دنیای حرفه‌ای و قهرمانی قدم می‌گذارد، موفقیت تقریباً همه‌چیز است (پاپ و پاپ^۱، ۲۰۰۹). شهرت، پول و زندگی بهتر همگی در گروی موفقیت ورزشکار است. اگرچه روحیه و تلاش فردی نقش مهمی در این مسیر دارد؛ وجود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب می‌تواند این مسیر را هموارتر سازد. از سوی دیگر، یک ورزشکار بر اساس تقویم فدراسیون، ماه‌ها تمرین و خود را برای مسابقات آماده می‌کند؛ اما بی‌برنامگی یا برنامه‌ریزی ضعیف می‌تواند تمام تلاش‌های او را از بین ببرد. تعویق یک‌ماهه مسابقات دوی ماراتن مردان ایران در سال ۱۳۹۶ (فدراسیون دو و میدانی، ۱۳۹۶) و حذف چهار ورزشکار دو و میدانی از لیست اعزامی به مسابقات آسیایی ۲۰۱۸ جاکارتا (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۷) هر دو در فاصله زمانی محدود به مسابقات مثال‌هایی از این بی‌برنامگی‌ها است. ورزشکاری که خود را با توجه به زمان مسابقات به اوج آمادگی رسانده، هنگام مواجهه با چنین اتفاقی، بی‌انگیزه شده و اگر ورزش را ترک نکنند، در بهترین حالت کشور را ترک خواهد کرد و پناهندگی را به ماندن ترجیح خواهد داد. در سوی دیگر، فعالیت تشکلی‌های صنفی عامل دیگری است که بر مهاجرت ورزشکاران تأثیر می‌گذارد. این موضوع اگرچه از بعد اجتماعی نیز قابل تأمل است؛ در بعد حرفه‌ای، نبود، ناکارآمدی و برخورد با این تشکلی‌ها امکان هم‌صدایی ورزشکاران و مربیان را کاسته است؛ از این‌رو، آنها نمی‌توانند برای ایفای حقوق و خواسته‌های صنفی خود فعالیت‌های هماهنگ انجام دهند. اختصاص بودجه زیاد

دولتی به برخی رشته‌ها و به عبارتی توزیع غیرمنصفانه منابع در سیستم ورزش کشور، به‌علاوه کنار زدن افراد کارآمد و توانمند، هر دو از عواملی هستند که انگیزه‌های سرمایه انسانی ورزش را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در حقیقت، این عوامل نوعی احساس نابرابری را ایجاد و به دنبال آن، روحیه و انگیزه‌های کاری را تضعیف می‌کنند که می‌تواند افراد را از ادامه فعالیت حرفه‌ای در کشور دلسرد و دستیابی به اهداف ورزش را با مشکل مواجه سازد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، پس از عوامل حرفه‌ای مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران، عوامل سیاسی و سپس عوامل اجتماعی قرار دارند. در بیشتر پژوهش‌های موجود، عوامل سیاسی به‌صورت محدود و یا به‌عنوان بخشی از عوامل اجتماعی مطالعه شده است؛ اما در پژوهش حاضر، با توجه به زمینه مطالعه و برجسته‌تر بودن نقش سیاست در آن، این دسته عوامل به‌صورت جداگانه مطرح شدند. گروسی (۲۰۰۳) و شاه‌آبادی و جامه‌بزرگی (۱۳۹۳) آزادی‌های سیاسی را در کنار قوانین محدودکننده اجتماعی بر ماندگاری یا مهاجرت نخبگان مؤثر می‌دانند. جوادزاده (۱۳۹۴) نیز ساختار اجتماعی ایران را عاملی دیگر بیان می‌کند. بلیکنگ (۲۰۰۸)، فاو (۲۰۰۸)، هین^۱ (۲۰۱۰)، فراولی (۲۰۱۵) و کنی (۲۰۱۸) نیز در مطالعاتشان در کشورهای خود، بر مسائل اجتماعی-سیاسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین علل مهاجرت تأکید کرده‌اند.

در بین عوامل سیاسی مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران، بی‌کفایتی نظام مدیریتی و ناکارآمدی آن، نفوذ گرایش‌های سیاسی در ورزش، هم‌جواری با کشورهای مهاجرپذیر، و صدور آسان گواهی تأیید صلاحیت برای ورزشکاران به ترتیب اولویت قرار گرفتند. طبق قانون پیترو، مدیریت محیط‌های سازمانی، الزاماً نیازمند درک کامل از ماهیت مجموعه‌ها و وظایف افراد تحت سرپرستی است که خود نیاز به توانمندی‌ها و شایستگی‌های عمومی و تخصصی دارد. به نظر می‌رسد نظام مدیریتی موجود، نه‌تنها به تخصص‌ها و اصول مورد نیاز برای مدیریت توجهی نمی‌کند؛ بلکه به خاطر حاکم شدن معیارهای غیرفنی و غیرعملکردی (خاکی، ۱۳۹۳)، جایی برای فعالیت افراد متخصص باقی نگذاشته است. از طرفی، ساختار مدیریتی موجود باعث شده که با تغییر فضای سیاسی کشور، تفکرات حاکم بر سازمان‌های ورزشی نیز تغییر کند. به عبارتی، گروه حاکم با دخالت در انتخابات فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی سعی می‌کنند کسانی را بر منصب بنشانند که بیش از آنکه نیازهای افراد حرفه را مدنظر داشته باشند، با آنها همراه و پیگیر خواسته‌ها و سیاست‌های آنها باشند. در حقیقت، آنچه باعث حاکمیت بخشیدن به تفکرات استراتژیک در حوزه ورزش می‌شود، ثبات مدیریتی و حذف رانت‌های سیاسی است که در ورزش ایران به‌ندرت دیده می‌شود (رضایی و صالحی‌پور، ۱۳۹۸). همین موضوع، دلیل دیگری بر عدم تحقق خواسته‌های ورزشکاران و مهاجرت آنهاست. همچنین، در پژوهش حاضر، هم‌جواری با کشورهای نظیر آذربایجان، قزاقستان و ازبکستان که از کمبود سرمایه انسانی رنج می‌برند و نیز صدور آسان گواهی تأیید صلاحیت ورزشکاران، به‌عنوان دلایلی مطرح شد که باعث می‌شود ورزشکاران به‌جای دست‌وپنجه نرم کردن با مشکلات و دغدغه‌های تقریباً ناتمام، فعالیت حرفه‌ای خود را در کشورهای دیگر ادامه دهند.

در بین عوامل هفت‌گانه اجتماعی، جایگاه و ارزش پایین ورزشکاران در جامعه مهم‌ترین عامل مؤثر در مهاجرت آنها شناخته شد. اگرچه ورزشکاران برخی رشته‌های تیمی مانند فوتبال، والیبال و تا حدودی بسکتبال به خاطر درآمد بالا و پوشش رسانه‌ای بازی‌ها (علی‌محمدی و همکاران، ۱۳۹۱)، در بین مردم از اعتبار و جایگاه بالایی برخوردارند، اما این موضوع در بسیاری از رشته‌های دیگر متفاوت است؛ به گفته یکی از شرکت‌کنندگان در پژوهش: «حتی قهرمان بازی‌های آسیایی و المپیک هم در بین مردم جایگاهی مثل فوتبال نیست‌ها ندارد». این ارزش و اعتبار پایین‌تر نه‌تنها در رشته ورزشی، بلکه در زندگی اجتماعی ورزشکاران نیز وجود دارد؛ بر همین اساس، خبرهایی که در مورد مهاجرت منتشر می‌شود، اکثراً مربوط به ورزش‌های انفرادی یا رشته‌هایی است که کمتر دیده می‌شوند. پس از جایگاه اجتماعی، تمایل ورزشکاران به زندگی مدرن، دلیل دیگری بود که باعث مهاجرت می‌شد؛ جوادزاده (۱۳۹۴) نیز رابطه بین سبک زندگی (سنتی یا نیمه‌مدرن) ایرانی و مهاجرت را معکوس یافت. به عبارتی، ورزشکاران به دنبال دست یافتن به امکانات مدرن و زندگی پیشرفته، محیط و الگوهای سنتی و نیمه مدرن را رها کرده و کشورهای پیشرفته را برای زندگی برمی‌گزینند. این موضوع هم با هدف پیشرفت ورزشی و هم با هدف زندگی مرفه‌تر انجام

می‌شود. عامل دیگری که از میانگین نسبتاً بالایی برخوردار بود، الگوهای رفتاری تحمیل شده است؛ به اعتقاد مشارکت‌کنندگان در پژوهش، این عامل با اختلافی اندک نسبت به عوامل شخصی بر مهاجرت ورزشکاران تأثیر می‌گذارد. بر اساس نظر عیدی و همکاران (۱۳۹۷)، افراد حرفه‌ای نباید در پیچ‌وخم مقررات، رویه‌ها و دستورالعمل‌ها گرفتار شوند؛ زیرا این کار مانع مشارکت مؤثر آنها می‌شود. در مورد ورزشکاران حرفه‌ای این موضوع می‌تواند به معنای عدم تمایل به فعالیت حرفه‌ای زیر نظر فدراسیون‌ها یا سازمان‌های رسمی باشد. به نظر می‌رسد که ورزشکاران مجبورند در مسابقات، اردوها و اعزام‌ها، قوانین و الگوهای رفتاری را رعایت کنند که نه تنها با عملکرد ورزشی آنها ارتباطی ندارد، بلکه برخلاف میل و خواسته خود آنها و به معنای سلب آزادی‌های شخصی است. شاه‌آبادی و جامه‌بزرگی (۱۳۹۳) نیز قوانین اجتماعی محدودکننده را عامل مهمی در مهاجرت نخبگان می‌دانند. الزامات منبعت از نوع نظام حاکم در ایران که صرفاً در کشورهایی با حکومت‌های دینی یافت می‌شود، منجر به گزاره‌ای در قانون اساسی با نام «حفظ موازین اسلامی» شده است؛ این گزاره در کنار «رعایت مصالح نظام»، آزادی‌های فردی را با محدودیت‌هایی مواجه کرده است (قطبی و بهادری جهرمی، ۱۳۹۵). صرف‌نظر از درستی یا نادرستی این گزاره‌ها، روح حاکم بر آنها و تفاسیر و برداشت‌های متفاوت از آنها، در مواقعی منجر به ممانعت از تشکیل تیم‌های بانوان، جلوگیری از اعزام تیم‌ها به برخی از مسابقات، خودداری از رقابت با برخی کشورها و الزام ورزشکاران به رعایت رفتارهای خاص شده است. شاید بتوان گفت که اصرار بر این موضوعات غیرفنی، حتی در تبعیض درباره ورزش زنان، اقلیت‌ها، قومیت‌ها و رشته‌های ورزشی بی‌تأثیر نبوده است که خود آن در پژوهش حاضر به‌عنوان یکی از عوامل مهاجرت شناخته شد. به‌علاوه، در پژوهش حاضر، عوامل شخصی به‌عنوان عاملی مهم در تصمیم ورزشکاران به مهاجرت شناسایی شد. به اعتقاد وحیددستجردی و نیلفروشان (۱۳۹۴)، عوامل شخصی می‌توانند در انتخاب مسیر دستیابی به اهداف حرفه نقش داشته باشند؛ افراد در ویژگی‌هایی همچون میزان مثبت‌نگری به پدیده‌ها، سطح سلسله‌مراتب نیازها، تمایل به لذت‌گرایی، امید به آینده، میزان انگیزش و وابستگی‌های عاطفی، متفاوت هستند. این موضوع می‌تواند بر تصمیمات آنها برای جستجوی اهداف حرفه‌ای خود در محیطی دیگر اثرگذار باشد. ضعف وطن‌دوستی و وطن‌پرستی، مقوله دیگری است که در این پژوهش، به‌عنوان عامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران شناسایی شد؛ عنبری و غلامیان (۱۳۹۵) معتقدند که در سال‌های اخیر، بر میزان بی‌تفاوتی اجتماعی و گریز از هویت جمعی مردم افزوده شده است. این موضوع می‌تواند بر ادراک افراد از هویت ملی خود تأثیرگذار باشد. به اعتقاد عنبری و غلامیان (۱۳۹۵)، احساس نسبت به جامعه و کشور، بیش از آنکه به عوامل فردی مربوط باشد، تابعی از احساس بی‌عدالتی، رضایت اجتماعی و اعتماد عمومی است. بر این اساس، شاید بتوان استدلال کرد که شرایط موجود جامعه ایران، ادراک نخبگان ورزشی از هویت ملی خود را تقلیل داده، دشواری رها شدن از وابستگی‌های هویتی و ملی را کمتر کرده و سختی‌های مهاجرت را قابل‌تحمل‌تر ساخته است.

در مجموع، با توجه به جاذبه‌ها و فعالیت‌های کشورهای مهاجرپذیر، به نظر می‌رسد که راهی جز اقدامات سازمان‌یافته برای بهبود شرایط داخلی وجود ندارد؛ با توجه به یافته‌های پژوهش، لازم است در بعد کلان، برنامه‌ریزی‌هایی برای ارتقای جایگاه ورزش از طریق آموزش و فعالیت‌های رسانه‌ای هدفمند، بهبود زیرساخت‌های مالی کشور برای تسهیل فعالیت‌های اقتصادی، گسترش سرمایه اجتماعی از طریق طرح‌های توسعه عدالت اجتماعی، و اعتمادسازی از طریق اجرای دقیق قوانین و جلوگیری از تفسیر به رأی آنها صورت گیرد. البته، این موارد تا حدود زیادی از دست مدیران ورزشی خارج است؛ اما در سطح میانی، آنها می‌توانند از طریق هدف‌گذاری و تدوین برنامه‌های بلندمدت، به ایجاد لیگ‌های ساختارمند، توسعه سطوح پایه، فراهم‌سازی امکانات و تربیت مربیان مجرب دست بزنند تا بتوانند شرایط مناسب‌تری را برای فعالیت حرفه‌ای افراد مهیا سازند. به‌کارگیری ورزشکاران در برنامه‌های توسعه سطوح پایه می‌تواند انگیزه خوبی برای تداوم فعالیتشان در کشور فراهم کند. از سوی دیگر، با توجه به اینکه وابستگی به بودجه‌های دولتی، منجر به سلب استقلال فدراسیون‌ها و به دنبال آن دخیل شدن روابط سیاسی در امور ورزش می‌شود، لازم است فدراسیون‌ها، برای استقلال مالی خود و افزایش قدرت‌های ناشی از آن، برنامه‌های درآمدزایی را با استفاده از متخصصان بازاریابی ورزشی طراحی و اجرا کنند. هرچند این فعالیت‌ها ناگزیر تحت تأثیر عوامل سطح کلان قرار خواهد گرفت

اما پیگیری برنامه‌های تدوین شده به‌علاوه پابندی به شایسته‌سالاری و استفاده از متخصصان می‌تواند با ارتقای وضعیت رشته، بخشی از دغدغه‌های ورزشکاران را رفع و انگیزه لازم را برای ماندن در کشور ایجاد کند.

منابع

- ایران اینترنشنال. (۲۲ اردیبهشت، ۱۳۹۷). پناهندگی دو ورزشکار کبدمی ایران به استرالیا. ایسنا. (۲۷ اردیبهشت، ۱۳۹۶). پناهندگی دختر قایقران ایرانی در آلمان. خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا). آراسته، حمیدرضا. (۱۳۸۰). بررسی رضایت شغلی اعضای هیئت‌علمی و علل مهاجرت آنها به خارج از کشور. طرح تحقیقاتی، تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- جانتن، الهه؛ فلاحی، محمدعلی و سیفی، احمد. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به کشور آمریکا. مجله علوم اجتماعی، ۱۲(۱)، ۱۶۷-۱۹۶.
- جوآزاده، پدram. (۱۳۹۴). علل اجتماعی مهاجرت نخبگان ایرانی به دانشگاه‌های آمریکا. مجله مدیریت فرهنگی، ۹(۲۸)، ۹۵-۱۱۱.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۳). بررسی مسائل مدیریتی ایران. تهران: نشر فوژان.
- خبرگزاری مهر. (۱۳ مرداد، ۱۳۹۷). ترکیب تیم اعزامی دو و میدانی به بازی‌های آسیایی. خبرگزاری مهر.
- خبرگزاری مهر. (۲۲ شهریور، ۱۳۹۴). یک کشتی‌گیر ایرانی در آمریکا جا ماند. خبرگزاری مهر.
- رضایی، پروین و درتاج، فتنه. (۱۳۹۱). بررسی دلایل مهاجرت نخبگان از دیدگاه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های کرمان. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۶(۱۹)، ۱۴۷-۱۶۶.
- رضایی، شمس‌الدین و صالحی‌پور، مژگان. (۱۳۹۷). تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه صنعت ورزش ایران با رویکرد داده‌بنیاد. مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۶(۱)، ۸۹-۱۰۷.
- شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ کریم‌کشته، محمدحسین و محمودی، عبدالله. (۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر بر فرار مغزها (مطالعه موردی ایران). پژوهشنامه بازرگانی، ۱۰(۳۹)، ۳۹-۸۱.
- شاه‌آبادی، ابوالفضل و جامه‌بزرگی، آمنه. (۱۳۹۳). تأثیر آزادی اقتصادی، سیاسی و مدنی بر مهاجرت (با تأکید بر مهاجرت نخبگان). مجله مجلس و راهبرد، ۷۷، ۴۱-۷۰.
- صالحی‌امیری، سید رضا. (۱۳۸۸). مهاجرت نخبگان. طرح تحقیقاتی، تهران، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک.
- صحبتی‌ها، فریبا؛ ریاحی، عارف و زارع، امین. (۱۳۹۴). بررسی مهاجرت علمی پژوهشگران و متخصصان ایرانی حوزه علوم پزشکی به دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته و صنعتی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس. اطلاع‌رسانی پزشکی نوین، ۱۱(۲)، ۳۳-۴۲.
- طلوع، ابوالقاسم. (۱۳۸۱). گزارش فرار مغزها، جذب مغزها، گردش مغزها. نشریه دیدگاه، ۴(۳)، ۲۳-۳۸.
- عرب‌مازار، علی‌اکبر؛ مشرفی، رسام و مصطفی‌زاده، محمد. (۱۳۹۶). مهاجرت نیروی کار از ایران به کشورهای OECD و عوامل اقتصادی مؤثر بر آن. اقتصاد و الگوسازی، ۸(۳۰)، ۶۳-۹۴.
- علی‌محمدی، حسین؛ تندنویس، فریدون و هادوی، سیده فریده. (۱۳۹۱). ساخت، اعتباربخشی و پایاسازی ابزار سنجش عوامل مؤثر بر حضور تماشاگران لیگ‌های برتر فوتبال، بسکتبال و والیبال ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۶(۲۲)، ۱۷۳-۱۸۸.
- عنبری، موسی و غلامیان، سارا. (۱۳۹۵). تبیین جامعه‌شناختی عوامل مرتبط با بی‌تفاوتی اجتماعی. بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۷(۲)، ۱۳۳-۱۵۹.
- عیدی، حسین؛ فرجی، رسول؛ صادقی، احدیه و ناصری‌پلنگرد، ولی. (۱۳۹۷). نقش عدالت سازمانی در توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان ادارات ورزش و جوانان استان ایلام. مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۵(۲)، ۱۸۷-۲۰۱.
- فدراسیون دو و میدانی ج.ا.ا. (۲۰ دی، ۱۳۹۶). ماراتن جام هرمز به تعویق افتاد. فدراسیون دو و میدانی جمهوری اسلامی ایران.

- قطبی، میلاد و بهادری جهرمی، علی. (۱۳۹۵). محدودیت‌های آزادی در اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. دو فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی، ۵(۱۰)، ۵۵-۸۰.
- میرترابی، سعید و خاوری‌نژاد، سعید. (۱۳۹۳). علل مهاجرت نخبگان از ایران از منظر اقتصاد سیاسی بین‌الملل. فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی، ۱۹، ۱۱۹-۲۴۳.
- وحید دستجردی، لیلا و نیلفروشان، پریسا. (۱۳۹۴). امید شغلی: نقش عوامل شخصی، اجتماعی و حمایت خانواده. پژوهش‌نامه روانشناسی مثبت، ۱(۴)، ۱۵-۲۸.
- Adams, Jr., & Richard, H. (2003). International Migration, Remittances, and the Brain Drain: A Study of 24 Labor-Exporting Countries. World Bank Policy Research Working Paper 3069 Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=636431>.
- Benach, J., Muntaner, C., Chung, H., & Benavides, F. G. (2010). Immigration, Employment Relations, and Health: Developing a Research Agenda. *American Journal of Industrial Medicine*, 53, 338-343.
- Blecking, D. (2008). Sport and Immigration in Germany. *The International Journal of the History of Sport*, 25(8), 955-973.
- Boucher, S., Stark, O., & Taylor, J. (2007). A gain with a drain? Evidence from rural Mexico on the new economics of the brain drain. Mimeo, University of Bonn.
- Carmi, U. (2017). Fencing at Crossed Swords: Immigration of Elitist Sport to Palestine. *Sport History Review*, 48, 57-74.
- Carrington, W. J., & Detragiache, E. (1999). How extensive is the brain drain? A quarterly magazine of the IMF, 36(2), 98-102.
- Favero, J. P. (2008). Italian Immigration and Sports in the Iron-producing Basin of Briey (1900-43). *The International Journal of the History of Sport*, 25(8), 974-992.
- Frawley, A. L. (2015). Acculturation of international student-athletes. Honors Research Projects, 188. Retrieved from <http://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?>
- Garousi, V. (2003). A Survey on the Immigration of Iranian Experts and the Elite: Reasons, Losses and Possible Solutions. Conference Paper.
- GCIM. (2005). Migration in an Interconnected World: New Directions for Action: Report of the Global Commission on International Migration. <http://www.gcim.org>.
- Guo, S., & Zhao, H. (2017). Fuzzy best-worst multi-criteria decision-making method and its applications. *Knowledge-Based Systems*, 121, 23-31.
- Hainmueller, J., & Hopkins, D. J. (2014). Public Attitudes toward Immigration. *Annual Review of Political Science*, Center for research and Analysis of Migration, 17, 1-29.
- Hein, H. (2010). Migration and Development: A Theoretical Perspective. *International Migration Review (IMR)*, 44(1), 227-264.
- International Monetary Fund. (2017). Promoting Inclusive Growth. IMF Annual Report.
- Kajimoto, T. (May 22, 2018). Japan firms welcome skilled foreign workers, frown at unskilled laborers: Reuters poll. <https://www.reuters.com>.
- Kenny, M. A. (April 13, 2018). Athletes seek asylum at almost every game, as is their right. *The Conversation Newsletter*. <http://theconversation.com>.
- Kurekova, L. (2011). Theories of migration: Conceptual review and empirical testing in the context of the EU East-West flows. *The Interdisciplinary Conference on Migration (Economic Change, Social Challenge)*, University College London, UK.
- Lee, H. K. (2018). Reflections on South Korean Immigration Studies and the Interrelationship between Immigration and Social Transformation. *Journal of International Studies*, 39(2), 145-162.

- Legatum Institute. (2017). The Legatum Prosperity Index 2017, Pathways from Poverty to Prosperity (11th Edition). Legatum Institute.
- Miloch, K. S. (2002). Coming to America: Immigration and the professional Athlete. *Journal of Legal Aspects of sport*, 13(1), 55-78.
- Pope, D. G., & Pope, J. C. (2009). The Impact of College Sports Success on the Quantity and Quality of Student Applications. *Southern Economic Journal*, 75(3), 750-780.
- Rezaei, J. (2015). Best-worst multi-criteria decision-making method. *Omega*, 53, 49-57.
- Rezaei, J. (2016). Best-worst multi-criteria decision-making method: Some properties and a linear model. *Omega*, 64, 126-130.
- Saaty, T. L. (1996). Decision making with dependence and feedback: The analytic network process. Pittsburgh: RWS publications.
- Simon, G. (2002). International Migration Trends. *Population and Societies*, 382, 1-4.
- Stark, O., & Wang, Y. Q. (2002). Migration dynamics. *Economics Letters*, 76(2), 159-164.

به این مقاله این‌گونه استناد کنید:

باقری، هادی؛ قوام صفت، موسی و حاصلی، مرتضی. (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه در ایران. *نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش*، ۶(۲)، ۲۵۷-۲۷۶.

پیوست

محاسبات مربوط به رتبه‌بندی معیارهای حرفه‌ای با استفاده از نرم‌افزار لینگو، در زیر با جزئیات ارائه شده است.

- Expert Group (1):
- $\min = k$;
- $w1-5*w2 \leq k*w2$; $w1-5*w2 \geq -k*w2$;
- $w1-4*w3 \leq k*w3$; $w1-4*w3 \geq -k*w3$;
- $w1-6*w4 \leq k*w4$; $w1-6*w4 \geq -k*w4$;
- $w1-4*w5 \leq k*w5$; $w1-4*w5 \geq -k*w5$;
- $w1-9*w6 \leq k*w6$; $w1-9*w6 \geq -k*w6$;
- $w2-4*w6 \leq k*w6$; $w2-4*w6 \geq -k*w6$;
- $w3-6*w6 \leq k*w6$; $w3-6*w6 \geq -k*w6$;
- $w4-4*w6 \leq k*w6$; $w4-4*w6 \geq -k*w6$;
- $w5-5*w6 \leq k*w6$; $w5-5*w6 \geq -k*w6$;
- $w1+w2+w3+w4+w5+w6=1$;
- $w1 \geq 0$; $w2 \geq 0$; $w3 \geq 0$; $w4 \geq 0$; $w5 \geq 0$; $w6 \geq 0$;
- $K \geq 0$;
- Expert Group (2):
- $\min = k$;
- $w2-6*w1 \leq k*w1$; $w2-6*w1 \geq -k*w1$;
- $w2-3*w3 \leq k*w3$; $w2-3*w3 \geq -k*w3$;
- $w2-2*w4 \leq k*w4$; $w2-2*w4 \geq -k*w4$;
- $w2-9*w5 \leq k*w5$; $w2-9*w5 \geq -k*w5$;
- $w2-2*w6 \leq k*w6$; $w2-2*w6 \geq -k*w6$;
- $w1-2*w5 \leq k*w5$; $w1-2*w5 \geq -k*w5$;
- $w3-6*w5 \leq k*w5$; $w3-6*w5 \geq -k*w5$;
- $w4-4*w5 \leq k*w5$; $w4-4*w5 \geq -k*w5$;
- $w6-5*w5 \leq k*w5$; $w6-5*w5 \geq -k*w5$;
- $w1+w2+w3+w4+w5+w6=1$;
- $w1 \geq 0$; $w2 \geq 0$; $w3 \geq 0$; $w4 \geq 0$; $w5 \geq 0$; $w6 \geq 0$;
- $K \geq 0$;
- Expert Group (3):
- $\min = k$;
- $w2-5*w1 \leq k*w1$; $w2-5*w1 \geq -k*w1$;
- $w2-3*w3 \leq k*w3$; $w2-3*w3 \geq -k*w3$;
- $w2-6*w4 \leq k*w4$; $w2-6*w4 \geq -k*w4$;

- $w_2 - 6w_5 \leq k w_5$; $w_2 - 6w_5 \geq -k w_5$;
- $w_2 - 9w_6 \leq k w_6$; $w_2 - 9w_6 \geq -k w_6$;
- $w_1 - 5w_6 \leq k w_6$; $w_1 - 5w_6 \geq -k w_6$;
- $w_3 - 6w_6 \leq k w_6$; $w_3 - 6w_6 \geq -k w_6$;
- $w_4 - 3w_6 \leq k w_6$; $w_4 - 3w_6 \geq -k w_6$;
- $w_5 - 3w_6 \leq k w_6$; $w_5 - 3w_6 \geq -k w_6$;
- $w_1 + w_2 + w_3 + w_4 + w_5 + w_6 = 1$;
- $w_1 \geq 0$; $w_2 \geq 0$; $w_3 \geq 0$; $w_4 \geq 0$; $w_5 \geq 0$; $w_6 \geq 0$;
- $K \geq 0$;

Identifying and Prioritizing Factors Affecting Immigration of Elite athletes in Iran

Hadi Bagheri¹, Mousa Qavam Sefat², and Gholamreza Haseli³

1. Assistant Professor in Sport Management, Shahrood University of Technology

2. MA in Sport Management, Shahrood University of Technology

3. MSc in Industrial Management, Shahrood University of Technology

Received: 18 November 2018

Accepted: 10 June 2019

Abstract

Objective: The emigration of sport elites and professionals as a social phenomenon has a detrimental effect on the process of sport development. The purpose of this work was to identify and prioritize the factors affecting the emigration of elite athletes in Iran.

Methodology: This study was a mix-method research work that was executed in the qualitative and quantitative steps. In the first step, the data was collected through 8 semi-structured interviews (with athletes immigrating or intending to immigrate) as well as analysis of the documents and literature; the result of this step was a list of athletes' emigration reasons including the four categories of economic, political, social, and professional factors. In the next step, in order to determine the importance and priority of each factor, a questionnaire was developed based on the BWM multi-criteria decision-making method and distributed among 10 national athletes that were selected by a judgment sampling.

Results: Analysis of the data showed that the economic factors such as "access better job opportunities" and "difference in welfare status between the country of origin and destination" are the most important reasons for the migration of athletes. The professional factors such as "access to facilities and coaches" and "the lack of planning in federations"; the political factors such as "the inefficiency of the management system in macro-level" and "the influence of political orientations on sport"; and the social factors such as "the social status of athletes" and "the tendency toward modern life" were in the next priorities.

Conclusion: The main part of the economic, political, and social problems affecting the immigration athletes' decision is related to the macro-level; however, at the mid-level, the sports managers can improve the professional conditions for athletes' motivation to stay in the country. This can be done with developing the organized leagues, designing, and implementing plans to develop basic levels, providing the facilities, recruiting experienced internal and external coaches, and employing capable athletes and coaches in operating the plans.

Keywords: Brain Drain, Sports Immigration, Asylum, Elite Sport.

To cite this article:

Bagheri, H., Qavam Sefat, M., & Haseli, M. (2019). Identifying and Prioritizing Factors Affecting Immigration of Elite athletes in Iran. *Journal of Human Resource Management in Sport*, 6(2), 257-276.

Corresponding Author: **Hadi Bagheri**

E - mail: bagherihadi25@yahoo.com